

Н.Ю. Лега, Черкаський державний технологічний університет

ФІНАНСОВІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ СОЦІАЛЬНОГО КОМПЛЕКСУ МІСТА В УМОВАХ РИНКОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Одним з найважливіших аспектів приватизації є передача соціальних об'єктів приватизованих підприємств, що має на меті поліпшення конкурентоспроможності підприємств (внаслідок звільнення їх від нерентабельного соціального сектора) водночас з підвищенням рівня утримання соціальних об'єктів після їх передачі до комунальної власності. При безсумнівній правильності рішення про необхідність передачі до комунальної власності відомчих соціальних об'єктів, однозначної відповіді на питання щодо її результативності та економічної обґрунтованості дотепер немає. Значна частина працівників комунальних служб, визнаючи суспільну користь передачі соціальних об'єктів, оцінює її як неминуче зло, ніж як економічно і соціально виправдану акцію.

Передача до комунальної власності соціальних об'єктів приватизованих підприємств є складним і багатоаспектним предметом аналізу. Про хід, тенденції і результати цього процесу не можна судити, наприклад, тільки за його темпами або масштабами, не фіксуючи уваги на параметрах, що характеризують головне в будь-яких реформаційних діях – їх системних соціально-економічних наслідках.

У цьому зв'язку предмет аналізу поділяється на ряд взаємозалежних, але, водночас, цілком самостійних розділів. Так, мають бути окремо проаналізовані соціальні й економічні наслідки передачі соціальних об'єктів до комунальної власності для підприємства, адміністративно-територіального утворення, власне соціального об'єкта, населення (в тому числі для працівників підприємств, з балансу яких здійснювалася передача).

Процес передачі до комунальної власності соціальних об'єктів приватизованих підприємств та його суспільно-економічні наслідки помітно залежать від вихідної ситуації в регіоні і не менш потужно впливають на її розвиток. Саме визначення “комунальна власність” свідчить про територіальний характер цього процесу, який змінює обсяг і зміст діяльності місцевої влади, збільшує масштаби комунальної власності та (в умовах неповної сплати населенням вартості соціальних послуг) витрати місцевих регіональних бюджетів і тих, що дотують ці витрати, робить саму систему надання соціальних послуг населенню територіально опосередкованою (їх споживачами стають не працівники підприємств, а жителі, провайдерами – не підприємства, а місцеві соціальні служби) і т.д.

Соціальна значущість і фінансова забезпеченість процесів передачі до комунальної власності соціальних об'єктів залежать також від типу територіального утворення (“фабричне” селище чи багатопрофільний мегаполіс, сільський район чи обласний центр і т.д.), господарської спеціалізації території (райони концентрації підприємств оборонної,

вугільної, легкої промисловості тощо) і навіть географічного (природно-кліматичного) положення території.

Це потребує, по-перше, обов'язкового вивчення регіональних факторів, передумов і наслідків процесів передачі до комунальної власності відомчих соціальних об'єктів міста, і, по-друге, врахування регіональних відмінностей у їх масштабах, темпах і соціально-економічних наслідках передачі.

Зважаючи на вищевказані цільові настанови й особливості предмета аналізу, можна виділити кілька порівняно самостійних його розділів. Їх структура і зміст у сукупності дозволяють досить повно і всебічно охарактеризувати стан, хід і проблеми передачі до комунальної власності відомчих соціальних об'єктів, а також обґрунтувати відповідні рекомендації. Отже, аналізувати необхідно:

- регіональний “фон” передачі до комунальної власності соціальних об'єктів (масштаби і значущість для даного адміністративно-територіального утворення переданої частини соціальної сфери і тієї, що залишилася у віданні підприємств, фінансові можливості населення і бюджетів тощо);
- економічні передумови і наслідки передачі до комунальної власності соціальних об'єктів для підприємств;
- стан соціальної сфери підприємств та її фінансування, споживання соціальних послуг працівниками підприємств;
- економічні, соціальні й організаційно-правові аспекти власне процесу передачі соціальних об'єктів підприємств до комунальної власності, можливості і результати приватизації соціальних об'єктів;
- фінансові та соціальні аспекти утримання переданих до комунальної власності відомчих соціальних об'єктів;
- пропозиції та ініціативи з проблеми, що розглядається, в контексті реформ, які проводяться в соціальній сфері, думки керівників підприємств і місцевих органів влади, населення щодо доцільності й порядку передачі до комунальної власності і приватизації відомчих соціальних об'єктів.

Отже, врахування регіональних факторів передачі до комунальної власності соціальних об'єктів є обов'язковим компонентом об'єктивної оцінки цього процесу і його соціально-економічних наслідків. Ці фактори не можна зводити до єдиного показника (індексу) в зв'язку з їх якісними, сутнісними відмінностями, що визначає єдину можливість характеристики регіонального “фону” функціонування комунальних об'єктів через значну кількість окремих показників (параметрів), аналізувати які можна тільки в сукупності один з одним та з параметрами власне процесів передачі до комунальної власності соціальних об'єктів.